

บทสรุปผู้บริหาร  
รายงานข้อมูลสถิติกระบวนการยุติธรรม

ประจำปี 2550-2554



สำนักงานกิจการยุติธรรม  
กระทรวงยุติธรรม



บทสรุปผู้บริหาร  
รายงานข้อมูลสถิติกระบวนการยุติธรรม  
ประจำปี 2550 - 2554



ปี พ.ศ.2545 นับเป็นปีที่มีความสำคัญต่อระบอบราชการไทยเนื่องจากเป็นที่ที่ได้มีการปฏิรูประบบราชการครั้งใหญ่ ซึ่งได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญต่อกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย โดยในการปฏิรูประบบกระบวนการยุติธรรมดังกล่าว ได้มีการจัดตั้งหน่วยงานขึ้นมาใหม่ คือ สำนักงานกิจการยุติธรรม มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการและบูรณาการกระบวนการยุติธรรมในภาพรวม เพื่อให้เป็นหน่วยงานกลางในการประสานและพัฒนางานในกระบวนการยุติธรรมที่กระจายอยู่ในความรับผิดชอบของหลายหน่วยงานให้มีเอกภาพและประสิทธิภาพ

กระบวนการยุติธรรมเป็นโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญของประเทศ หากว่ากระบวนการยุติธรรมมีความเข้มแข็งก็จะช่วยเสริมสร้างให้สังคมมีความสงบสุขปลอดภัย และทำให้ประชาชนทุกคนได้รับความเป็นธรรมอย่างเสมอภาค ซึ่งสำนักงานกิจการยุติธรรมมีหน้าที่เป็นองค์กรหลักในการผลักดันการพัฒนากระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย โดยมีภารกิจหน้าที่ในหลายด้านไม่ว่าจะเป็น

- ❖ เป็นหน่วยงานสำคัญในการทำหน้าที่เชื่อมประสานการให้ความช่วยเหลือและสร้างความร่วมมือของหน่วยงานต่างๆ ทั้งหน่วยงานภายในสังกัดกระทรวงยุติธรรม และภายนอกสังกัดกระทรวงยุติธรรม เช่น ศาล อัยการ และตำรวจ

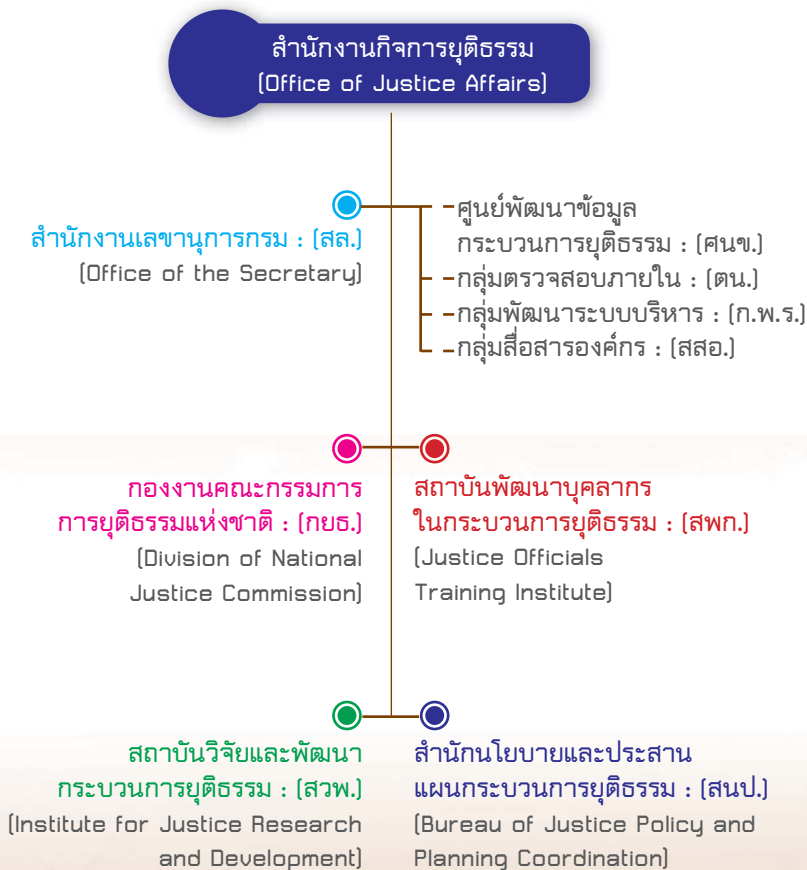
- ❖ ผลักดันการพัฒนาองค์ความรู้ด้านงานวิจัย และการพัฒนาข้อมูล กระบวนการยุติธรรม ให้กระบวนการยุติธรรมมีองค์ความรู้ที่ดีที่สุด เพื่อใช้ในการบริหารและพัฒนานโยบายด้านงานยุติธรรม ไม่ว่าจะเป็นการวิจัยด้านกฎหมาย ระบบงานยุติธรรม และทางด้านอาชญวิทยา
- ❖ พัฒนาแผนงานกระบวนการยุติธรรมให้ทุกหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมใช้เป็นกรอบในการปฏิบัติงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถสนองตอบความต้องการของประชาชน
- ❖ ติดตามประเมินผลการบังคับใช้กฎหมายในกระบวนการยุติธรรม และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม
- ❖ ตลอดจนสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมและบุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นศูนย์กลางการส่งเสริมและพัฒนากระบวนการยุติธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา สำนักงานกิจการยุติธรรมมีผลงานต่างๆ ที่ส่งผลต่อการพัฒนากระบวนการยุติธรรม ดังนี้

- ❖ จัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติเพื่อส่งเสริมการพัฒนานโยบายกระบวนการยุติธรรมของประเทศ และเป็นศูนย์กลางประสานความร่วมมือของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และมีผู้แทนจากทุกหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมและผู้ทรงคุณวุฒิจากหลากหลายสาขาร่วมเป็นกรรมการ โดยสำนักงานกิจการยุติธรรมทำหน้าที่สำคัญเป็นเลขานุการของคณะกรรมการฯ

- ❖ จัดทำแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศกระบวนการยุติธรรม แผนแม่บทวิจัยกฎหมายและระบบงานในกระบวนการยุติธรรม และยุทธศาสตร์การพัฒนากระบวนการยุติธรรมจังหวัดชายแดนภาคใต้
- ❖ ยกร่างและให้ความเห็นทางด้านกฎหมายสำคัญหลายฉบับ อาทิเช่น พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน การปรับปรุงกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงมีครรภ์ ร่างพระราชบัญญัติมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา เป็นต้น
- ❖ โครงการพัฒนาศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกระบวนการยุติธรรมต้นแบบ
- ❖ และการเผยแพร่และเสริมสร้างองค์ความรู้การพัฒนากระบวนการยุติธรรม อาทิเช่น การประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรม วารสารกระบวนการยุติธรรม การสำรวจอาชญากรรมภาคประชาชน และการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการสอบปากคำเด็กในชั้นสอบสวน เป็นต้น

## โครงสร้างสำนักงานกิจการยุติธรรม



จากบทบาทและหน้าที่ของสำนักงานกิจการยุติธรรมในการผลักดันองค์ความรู้ด้านงานวิจัย และการพัฒนาข้อมูลกระบวนการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรมได้ทำการรวบรวมและพัฒนาข้อมูลในกระบวนการยุติธรรม ตลอดจนศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์กระบวนการยุติธรรม เพื่อใช้ประโยชน์ในการบ่งชี้สถานการณ์และนำไปใช้กำหนดนโยบายการพัฒนากระบวนการยุติธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ตลอดจนเสริมสร้างองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม เพื่อให้บริการทางวิชาการและให้ความรู้แก่ประชาชนที่สนใจ

หนังสือรายงานข้อมูลสถิติกระบวนการยุติธรรมฉบับนี้เป็นความพยายามในการรวบรวมสถิติข้อมูลกระบวนการยุติธรรมที่จัดเก็บอยู่ในหลายหน่วยงานมารวมไว้ในที่เดียวกันเพื่อสะดวกแก่การค้นคว้าอ้างอิง โดยมีการรวบรวมข้อมูลเป็นรายปีอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งได้มีการสรุปและวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์สำคัญที่แสดงให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรมไทยเพื่อประโยชน์ในการค้นคว้า อ้างอิง และนำเสนอข้อมูลสนับสนุนการพัฒนานโยบายกระบวนการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรมหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทางวิชาการด้านกระบวนการยุติธรรมไทย และการพัฒนากระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยในอนาคต





## บทสรุปผู้บริหาร รายงานข้อมูลสถิติกระบวนการยุติธรรม ประจำปี 2550 - 2554

รายงานข้อมูลสถิติกระบวนการยุติธรรมฉบับนี้เป็นการรวบรวมข้อมูลสถิติของหน่วยงานต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรมในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ตั้งแต่ปี 2550 - 2554 ซึ่งเป็นการรวบรวมข้อมูลสถิติการดำเนินงานและข้อมูลพื้นฐานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทั้งกระบวนการยุติธรรมทางแพ่งและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา รวมถึงกระบวนการยุติธรรมในการปฏิบัติตามมาตรการพิเศษและการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมพิเศษ

เพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัยและวิเคราะห์แนวโน้มสถานการณ์อาชญากรรมและการเกิดข้อขัดแย้งต่างๆ ในสังคม รายงานฉบับนี้ได้ทำการรวบรวมและวิเคราะห์แนวโน้มต่างๆ ที่สำคัญในกระบวนการยุติธรรม อันได้แก่ สถิติอาชญากรรม สถิติการดำเนินคดีในกระบวนการยุติธรรมทั้งทางแพ่งและทางอาญา การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด กระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชน กระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง กระบวนการยุติธรรมทางปกครอง สถิติการดำเนินคดีพิเศษ สถิติของหน่วยงานสนับสนุนและการตรวจพิสูจน์ ข้อมูลทางการบริหารงบประมาณกำลังพล และข้อมูลเครือข่ายอาสาสมัครภาคประชาชนในกระบวนการยุติธรรม จากการรวบรวมข้อมูลสถิติกระบวนการยุติธรรมในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ปรากฏข้อมูลสำคัญดังนี้

1)

## สถิติคดีประทุษร้ายต่อชีวิตร่างกายและทรัพย์สินในภาพรวม ลดลงอย่างต่อเนื่อง

จากการรวบรวมสถิติการรับแจ้งคดีอาญาของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาพบว่าสถิติการรับแจ้งอาชญากรรมคดีประทุษร้ายต่อชีวิตร่างกายและทรัพย์สินในภาพรวมของประเทศมีจำนวนลดลงอย่างต่อเนื่อง เมื่อเทียบกับปีงบประมาณ 2550 ปรากฏว่าสถิติการรับแจ้งคดีในปีงบประมาณ 2554 ลดลงมาก โดยคดีประทุษร้ายต่อชีวิตร่างกายและเพศลดลงร้อยละ 38.5 และคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สินลดลงร้อยละ 34.2 ตามลำดับ

2)

## จำนวนคดีสู่ศาลมีจำนวนไม่ต่างกันมากนักเมื่อเทียบกับ ปีที่ผ่านมา

จากการรวบรวมสถิติการดำเนินคดีของสำนักงานอัยการสูงสุด และ ศาลยุติธรรมทั่วประเทศในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาพบว่าจำนวนคดีสำนวนความอาญาที่ปรากฏตัวผู้ต้องหาส่งตัวมาให้พนักงานอัยการ และคดีอาญาที่ขึ้นสู่ศาล มีจำนวนไม่แตกต่างกันมากนักเมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า โดยในส่วนของสำนวนความอาญาที่ส่งมาให้พนักงานอัยการดำเนินการ ปรากฏแนวโน้มที่น่าสนใจว่าสำนวนความอาญาปรากฏผู้ต้องหาที่ส่งตัวมา มีจำนวนใกล้เคียงกับช่วงปีก่อนหน้า แต่สำนวนความอาญาที่ไม่ปรากฏตัวผู้ต้องหา และสำนวนความอาญาที่ไม่ปรากฏตัวผู้กระทำผิดกลับมีจำนวนลดน้อยลงอย่างต่อเนื่อง โดยสำนวนความอาญาไม่ปรากฏตัวผู้กระทำผิดลดลงถึงร้อยละ 46.8

### 3) คำพิพากษาลงโทษประหารชีวิตลดน้อยลงมาก และคดีอาญาที่ศาลพิพากษาการลงโทษมีจำนวนมากที่สุด

จากการวิเคราะห์สถิติคำพิพากษาของศาลชั้นต้นทั่วประเทศพบว่ามี การพิพากษาลงโทษประหารชีวิตจำเลยลดน้อยลงมากอย่างต่อเนื่อง เหลือเพียง 145 คดี จากที่มีคดีพิพากษาลงโทษประหารชีวิตถึง 963 คดี ในปีงบประมาณ 2550 ในช่วงปีงบประมาณ 2552-2554 พบว่าคดีที่มี คำพิพากษาจำคุกเพิ่มสูงขึ้นร้อยละ 18.0

เมื่อวิเคราะห์คดีที่นำเข้าสู่ศาลชั้นต้นทั่วประเทศ พบว่า มีการพิพากษา คดีให้รอลงโทษมากที่สุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าส่วนใหญ่แล้วศาลจะพิจารณา ใช้มาตรการทางเลือกกับจำเลย ในปีงบประมาณ 2554 คดีที่พิพากษาการลงโทษมีสัดส่วนถึงร้อยละ 43.1 ของคดีที่ศาลมีคำพิพากษาลงโทษทั้งหมด

#### 4) ผู้กระทำผิดในคดีเกี่ยวกับยาเสพติดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเพิ่มสูงขึ้นมากอย่างรวดเร็ว

การจับกุมคดียาเสพติดเพิ่มสูงขึ้นมากอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลสถิติการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดที่แสดงให้เห็นว่าผู้กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเพิ่มสูงขึ้นมากอย่างรวดเร็ว โดยในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา จำนวนผู้กระทำผิดยาเสพติดที่เข้ารับการตรวจพิสูจน์เพิ่มขึ้น 2.4 เท่า ผู้ติดยาเสพติดที่เข้ารับการบำบัดฟื้นฟูตาม พ.ร.บ.ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545 เพิ่มขึ้น 2.6 เท่า และในส่วนของนักโทษในเรือนจำที่กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเพิ่มขึ้นร้อยละ 43.6 ซึ่งข้อมูลดังกล่าวได้แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มสำคัญที่ควรมีการเตรียมนโยบายการบริหารงานยุติธรรมในการเพิ่มขีดความสามารถและมาตรการต่างๆ รองรับจำนวนผู้กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่จะเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมมากขึ้นเรื่อยๆ ในอนาคต

#### 5) ประเทศไทยมีสัดส่วนผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีในจำนวนที่สูงมาก

จากการเปรียบเทียบสถิติจำนวนนักโทษเด็ดขาดในเรือนจำกับผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีที่ถูกควบคุมตัวในเรือนจำพบว่าสัดส่วนผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาในรอบ 5 ปีที่ผ่านมาเกินกว่าร้อยละ 25 แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมีสัดส่วนผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาในอัตราที่สูงมาก

## 6) จำนวนเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีลดลงอย่างเห็นได้ชัด

ข้อมูลสถิติเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนลดลงอย่างเห็นได้ชัดในปีงบประมาณ 2554 หลังจากที่มีการประกาศใช้ พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 เมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม พ.ศ.2554 เฉพาะในปีงบประมาณ 2554 จำนวนเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีลดลงถึงร้อยละ 13.0 เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า โดยเมื่อจำแนกรายข้อหา มีจำนวนลดลงในเกือบทุกฐานความผิดเว้นคดียาเสพติดที่เพิ่มสูงขึ้น แต่ก็เพิ่มขึ้นในสัดส่วนไม่มากนักเมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า

7)

## คดีแพ่งและคดีผู้บริโภคเริ่มเพิ่มสูงขึ้น ในขณะที่คดีล้มละลายลดลงอย่างต่อเนื่อง

เมื่อเปรียบเทียบข้อมูลสถิติคดีแพ่งที่เข้าสู่การพิจารณาคดีของศาลพบว่าในภาพรวมคดีคุ้มครองผู้บริโภคเพิ่มสูงขึ้นในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา โดยในระหว่างปีงบประมาณ 2552 ถึง 2554 มีคดีคุ้มครองผู้บริโภคเฉลี่ย 336,543 คดีต่อปี เพิ่มขึ้นถึง 4 เท่าจากเดิมเพียง 83,544 คดีในปีงบประมาณ 2551

ในส่วนคดีแพ่งทั่วไปนั้นลดต่ำลงมากจากปีงบประมาณ 2550 ที่มีคดีแพ่งเข้าสู่การพิจารณาของศาลถึง 491,517 คดี โดยลดลงเหลือเพียง 130,580 คดีในปีงบประมาณ 2553 อย่างไรก็ตามในปีงบประมาณ 2554 คดีแพ่งเข้าสู่การพิจารณาของศาลกลับเพิ่มสูงขึ้นเล็กน้อยเป็น 173,356 คดี

มีเพียงคดีล้มละลายที่มีจำนวนลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปีงบประมาณ 2552 เป็นต้นมา เมื่อเทียบปีงบประมาณ 2552 กับปีงบประมาณ 2554 พบว่าคดีล้มละลายที่เข้าสู่การพิจารณาคดีของศาลลดลงถึงร้อยละ 49.2

## 8) คดีศาลปกครองเพิ่มมากขึ้น

ข้อมูลสถิติคดีที่เข้าสู่ศาลปกครองแสดงให้เห็นว่าคดีเข้าสู่ศาลปกครองเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยส่วนใหญ่แล้วเป็นคดีเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล ซึ่งจากการจัดอันดับคดีที่เข้าสู่การพิจารณาคดีในคดีปกครองในช่วง 5 ปี ที่ผ่านมา พบว่า มีคดีการบริหารงานบุคคลขึ้นสู่การพิจารณาเป็นอันดับสูงสุดตลอดทั้ง 5 ปี โดยเฉลี่ย 1,379.6 คดีต่อปี

## 9) การดำเนินคดีทุจริตและประพฤติมิชอบของเจ้าพนักงานภาครัฐเพิ่มสูงขึ้น

จากเปรียบเทียบสถิติคดีทุจริตและประพฤติมิชอบของเจ้าพนักงานภาครัฐ พบว่ามีคดีที่รับมาดำเนินการเพิ่มสูงขึ้นตั้งแต่ปีงบประมาณ 2552 เป็นต้นมา เมื่อเปรียบเทียบในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา คดีทุจริตคอร์รัปชันที่รับมาดำเนินการของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเพิ่มขึ้นร้อยละ 11.3 เรื่องร้องเรียนของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐเพิ่มขึ้นร้อยละ 72.6 และคดีพิเศษที่กรมสอบสวนคดีพิเศษรับมาดำเนินการเพิ่มสูงขึ้นกว่า 4.2 เท่า

## 10) งบประมาณของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม

งบประมาณในกระบวนการยุติธรรมมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ จากงบประมาณ 72,135.86 ล้านบาทต่อปีในปีงบประมาณ 2549 เพิ่มขึ้นเป็น 105,305.97 ล้านบาทในปีงบประมาณ 2554 โดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นหน่วยงานที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณในสัดส่วนสูงสุด โดยทุกหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีแนวโน้มได้รับการจัดสรรงบประมาณเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

## 11) ภาพรวมบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมมีแนวโน้มลดลง

จากการวิเคราะห์ข้อมูลบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมในรอบ 5 ปี ที่ผ่านมา พบว่าจำนวนบุคลากรของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมส่วนใหญ่ ไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก ยกเว้นบุคลากรในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งมีแนวโน้มกำลังพลค่อยๆ ลดลงทีละน้อยอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องจากข้อจำกัดในการไม่เพิ่มอัตรากำลังข้าราชการตามนโยบายปรับลดขนาดของระบบราชการ (Downsizing)



อย่างไรก็ดีเมื่อพิจารณาจากปริมาณคดีพบว่าทุกหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีปริมาณคดีในความรับผิดชอบเพิ่มสูงขึ้นมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในคดีอาชญากรรมที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นมากอย่างรวดเร็ว จากปริมาณภาระงานเพิ่มสูงขึ้นดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพและคุณภาพการทำงานของบุคลากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของกรมคุมประพฤติที่มีจำนวนบุคลากรน้อยที่สุดในกระบวนการยุติธรรม ในขณะที่มีภาระงานในความรับผิดชอบเพิ่มสูงขึ้นมากตามการจัดแบ่งภารกิจใหม่

สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม  
อาคารรัฐประศาสนภักดี (อาคารบี) ชั้น 9  
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา  
ถนนแจ้งวัฒนะ เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210  
โทร. 0-2141-3779 แฟกซ์ 0-2143-8931  
<http://www.oja.go.th>

